

«MOTTAKERNAVN»

«ADRESSE»

«POSTNR» «POSTSTED»

«KONTAKT»

Saksbehandler, innvalgstelefon

Ailin Gundersen Aarnes, 33371183

Høring av tillatelse etter forurensningsloven for Bonden Grønthandel AS - Sande kommune

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark har mottatt søknad om tillatelse etter forurensningsloven fra Bonden Grønthandel. Forslag til tillatelse følger vedlagt, eventuelle høringsinnspill må sendes Fylkesmannen innen fem uker.

Fylkesmannen har mottatt søknader fra Bonden Grønthandel AS datert 6.11.2015, 19.11.2015, 5.6.2019 og 11.7.2019. I tillegg har det vært avholdt møter, telefonsamtaler og epostkorrespondanse. På grunn av mange og omfattende dokumenter i de ulike søknadene, velger vi å legge et *utkast til tillatelse* på høring, slik at innholdet er mer tilgjengelig for eventuelle høringsparter. Ved spørsmål ut over det som er beskrevet i utkastet til tillatelse (vedlagt), samt dette oversendelsesbrevet, ta kontakt med oss.

Fylkesmannen vurderer å gi Bonden Grønthandel tillatelse etter forurensningsloven § 11 og § 16 for deres virksomhet ved Foss i Sande. Vi har lagt vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket, sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Ved fastsettelse av vilkår, har vi lagt til grunn hva som kan oppnås med best tilgjengelige teknikker (BAT).

Vi vil understreke at all forurensning fra bedriften isolert sett er uønsket. Bedriften plikter å redusere utslippene så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Dette gjelder også utslipp av komponenter det ikke er satt grenser for.

Tillatelsen kan senere endres i medhold av forurensningsloven § 18. Endringer skal være basert på skriftlig saksbehandling. Endringssøknad må foreligge i god tid før endring ønskes gjennomført.

At forurensningen er tillatt, utelukker ikke erstatningsansvar for skade, ulemper eller tap forårsaket av forurensningen, jf. forurensningsloven § 56.

I tillegg til de krav som følger av tillatelsen, plikter bedriften å overholde forurensningsloven og produktkontrollloven samt forskrifter som er hjemlet i disse lovene. For informasjon om øvrige regler som kan være aktuelle for bedriften, viser vi til www.regelhjelp.no.

Brudd på utslippstillatelsen er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79. Også brudd på krav som følger direkte av forurensningsloven og produktkontrollloven samt forskrifter fastsatt i medhold av disse lovene, er straffbart.

Bakgrunn

Anlegget startet i 1984 som et potetvaskeri, og ble den gangen vurdert av SFT til ikke å være søknadspliktig etter forurensningsloven. Det ble gitt aksept fra Sande kommune for direkteutslipp i bekken i 2006, med hensyn til eventuell spredning av planteskadegjørere. Under tilsyn fra Fylkesmannen i Vestfold i 25.2.2015 fremkom det at produksjonen med tiden har blitt utvidet med skrelling og kutting av grønnsaker, og at utslippet fortsatt gikk direkte til vassdrag. Tilsynsrapporten konkluderte også med at virksomheten måtte søke om tillatelse etter forurensningsloven.

Eiendommen bedriften er etablert på, er i Sande kommuneplan avsatt til *Næringsvirksomhet*.

Saksgang

Bonden Grønthandel sendte første utkast til søknad om tillatelse etter forurensningsloven 6.11.2015. Det ble etterspurt ytterligere opplysninger, og vi mottok ny versjon av søknaden 19.11.2015.

Virksomheten ønsket å slippe sitt prosessvann på avløpsnett til Sande kommune, men etter dialog og møte mellom virksomheten og kommunen, skrev kommunen i brev datert 7.2.2017 at de ikke kunne ta imot avløpsvannet slik det var på daværende tidspunkt. Heller ikke på forespørsel til kommunen om de eventuelt kunne ta imot prosessavløpet dersom det gjennomgikk en form for forbehandling, fikk bedriften positivt svar.

Søknaden av 19.11.2015 var mangelfull til at Fylkesmannen kunne gjøre en vurdering av direkteutslipp i resipienten. Det ble avholdt flere møter med bedriften, og 5.6.2019 mottok Fylkesmannen ny søknad fra virksomheten via en ny konsulent. Søknaden var fremdeles mangelfull som underlag for en vurdering av utslippsnivåer. Den redigerte versjonen vi mottok 11.7.2019 var heller ikke tydelig og entydig, og egnet seg ikke for å legge ut til offentlig høring.

Fylkesmannen ser behovet for at det nå kommer på plass en tillatelse som regulerer utslippene. Vi har derfor sammenfattet informasjon fra ulike dokumenter, og utformet et utkast til tillatelse. Utkastet som nå sendes på høring, vil bli vurdert i lys av eventuelle høringsuttalelser. På den måten kommer saken videre, samtidig som høringsinteressene ivaretas.

Produksjons- og utslippsforhold

Bonden Grønthandel bearbeider potet, gulrot, hodekål, løk, agurk, stangselleri og purre. Det vaskes anslagsvis 2400 tonn potet i året, og bearbeides rundt 1200 tonn grønnsaker. Potetene blir kun vasket, mens grønnsaker vaskes, skrelles og kuttet. Prosessene gjennomføres i to ulike produksjonslinjer, med produksjon av poteter to ganger i uken, og grønnsaker 3 ganger i uken. Produksjonen av grønnsaker er relativt jevn i løpet av året, mens potetproduksjonen varierer med sesong.

Det benyttes i dag anslagsvis 4 000 m³ vann i produksjonen per år, men det skisseres at dette forbruket vil kunne øke til rundt 6 000 m³. Det inngår ikke vann i ferdige produkter, så vannmengden inn er lik avløpsmengde ut.

Virksomheten har en sedimenteringsløsning for vaskevann fra potetene, og har nylig installert rotorsieve (roterende sil) som fjerner noe organisk materiale i en sentrifuge etter

grønnsaksbearbeidingen. Det er tatt prøver av prosessvannet slik det arter seg etter å ha gjennomgått dagens renseløsning. Dette vannet inneholder høye verdier av fosfor, nitrogen, suspendert stoff og organisk materiale, og holder til tider lav pH. Bonden Grønt planlegger installering av fysisk-kjemisk renseanlegg, som oppgis å ha en renseseffekt på 65 % for totalfosfor og ortofosfat. Det er opplyst at renseanlegget ved behov kan utvides med ytterligere et rensetrinn (biologisk), slik at den totale renskapasiteten blir opp mot 90 %, men at dette også er et kostnadsspørsmål. En biologisk renseprosess vil også kunne fjerne en viss andel nitrogen.

Det er ikke søkt om utslipp av kjemikalier, og det oppgis i søknaden at det ikke forekommer støvutslipp til luft.

Driftstid for anlegget er mandag – onsdag klokken 05.00 – 13.00, og torsdag klokken 05.00 – 12.00. Helligdager holdes det stengt.

Alle prosesser i anlegget foregår innendørs, slik at støy til omgivelsene er begrenset til transport inn og ut av anlegget. I søknaden oppgis det at det maksimalt kjøres 6 lastebiler til/fra anlegget per dag, men at det i snitt gjennom året går kun én bil per dag. Anlegget er lokalisert nær fylkesvei 313, slik at støybildet er mer dominert av veien enn av transport rundt virksomheten.

Grønnsaks- og potetavfall (450 tonn årlig) blir benyttet til dyrefôr, og hentes av en lokal bonde. Jord fra potetene (60 tonn årlig) blir levert til godkjent deponi hos Lindum.

Resipientforhold og tiltakets miljøpåvirkning

Vann

Resipientene tilknyttet Bonden Grønthandel er prøvetatt i forbindelse med Fylkesmannens tiltaksrettede vannovervåkingen. Informasjonen om resipientene er hentet fra Vann-nett (11.11.2019).

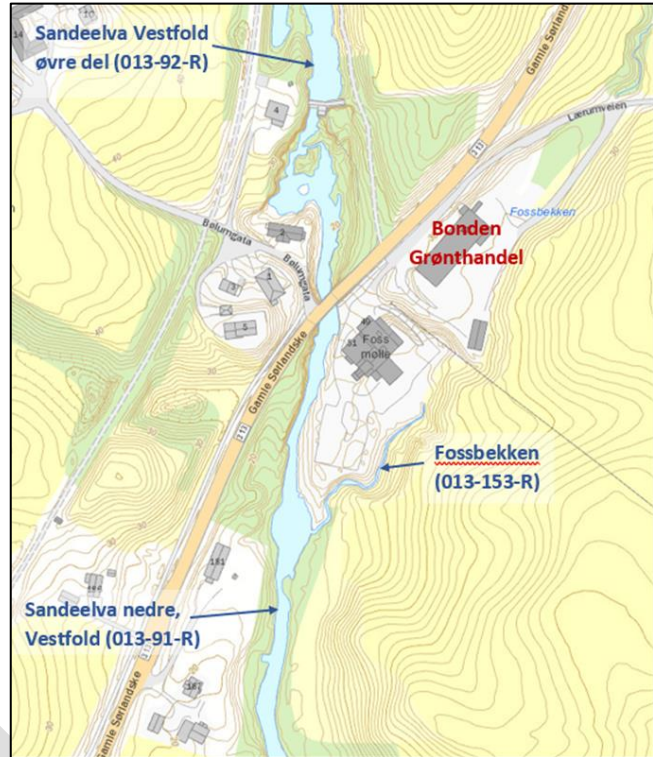
Bonden Grønthandel har på søknadstidspunktet direkte utslipp av produksjonsavløpsvann til Fossbekken. Oppstrøms virksomheten går bekken i rør under dyrka mark, og kommer ut i dagen rett nedenfor virksomheten. Bekken går i dagen om lag 120 meter, før den går inn i hovedløpet til Sandeelva.

Oppstrøms Fossbekken inngår Sandeelva i vannforekomsten **Sandeelva Vestfold øvre del (013-92-R)**. Denne resipienten har *god økologisk tilstand*, og *ukjent kjemisk tilstand*. Det er ingen kilder som er angitt å påvirke resipientens tilstand i stor grad, men diffus avrenning fra spredt bebyggelse, fulldyrka mark og gruver/deponering er alle angitt å påvirke i middels grad. Det er ifølge Vann-nett usikker risiko knyttet til om resipienten oppnår god miljøtilstand innen 2027, grunnen er manglende data. En rekke tiltak er igangsatt for å redusere diffus avrenning fra disse kildene.

Fossbekken (013-153-R) har *svært dårlig økologisk tilstand*, og presisjonen på datamaterialet er høy. Resipienten har *ukjent kjemisk tilstand*. Det er oppgitt at det er risiko for at ikke miljømålene nås innen 2027, og nye tiltak er nødvendig for å nå målene. Det er høye verdier av nitrogen og fosfor som fører til eutrofiering, som gir vannforekomstens tilstandsklasse. Av kilder til påvirkning er utslippet fra Bonden Grønthandel, samt diffus avrenning fra dyrket mark oppgitt å påvirke resipientens tilstand i stor grad, mens diffus avrenning fra byer/tettsteder er oppgitt å påvirke i middels grad. Flere tiltak er i gang for å redusere avrenningen fra dyrket mark og spredt bebyggelse, og det er igangsatt problemkartlegging av diffus avrenning fra det nedlagte industriområdet.

Figur 1. Oversiktskart over området hvor Bonden Grønthandel er lokalisert. Firkant i kartet markerer hvor utsnitt i figur 2 er hentet fra.

Figur 2. Bedriftens plassering i forhold til resipienter.

Nedstrøms innløpet til Fossbekken i Sandeelva, er vannforekomsten **Sandeelva nedre, Vestfold (013-91-R)**. Denne har *svært dårlig økologisk tilstand*, basert på datasett med høy presisjon. Det er forekomst av *Gyrodactylus salaris* og høye kromverdier som gjør at tilstanden er svært dårlig. Ingen av disse kan tilskrives virksomheten. Dersom man ser bort ifra disse to parameterne, ville tilstanden i resipienten vært *moderat* for påvekstaler og bunndyrfauna. Disse påvirkes av fosfor (P) og organisk stoff (TOC), og tilføres elva blant annet fra Bonden Grønthandel. Vann-nett oppgir at nye tiltak er nødvendig for å nå god økologisk miljøtilstand innen 2027. Av påvirkningsfaktorer er diffus avrenning fra dyrka mark angitt å påvirke i stor grad, og utslippet fra Bonden Grønthandel er angitt å påvirke i middels grad sammen med mindre avløpsanlegg, spredt bebyggelse og diffus avrenning fra en nedlagt sinkgruve i Buskerud. For nitrogen er den økologiske tilstanden i Sandeelva nedre angitt som *god*.

Naturverdier

Sandevassdraget er i Naturbase (13.11.2019) oppgitt som *svært viktig bekkedrag* (A-verdi), med begrunnelse at vassdraget sjørrettførende. Om lag 350 meter nedstrøms er det registrert *svært viktig* (A-verdi) *rik edellauvskog* (or-askeskog) langs Sandeelva. Sandeelva munner ut i Sandebukta landskapsvernområde som er natur- og kulturlandskap, og trekkområde for fugl.

Fylkesmannens vurderinger og begrunnelse for fastsatte vilkår

Vi har lagt vekt på forurensningsmessige ulemper ved tiltaket, og fordeler og ulemper tiltaket for øvrig vil medføre. Kravene i vannforskriften §§ 4-6 og naturmangfoldloven § 7 er lagt til grunn.

Virksomheten har ansvar for at det utføres tiltak for å begrense skade på naturmangfoldet (jf. naturmangfoldloven § 12), samt å dekke kostnadene ved eventuelle tiltak (jf. naturmangfoldloven § 11).

Virksomheten må selv komme frem til nødvendige tiltak for å redusere utslippene til de tillatte nivåene. I henhold til forurensningsloven § 2 skal det tas utgangspunkt i teknologi som ut fra en samlet vurdering av nåværende og fremtidig bruk av miljøet og av økonomiske forhold, gir de beste resultater for å unngå/begrense forurensning og avfallsproblemer.

Vann

Basert på data fra den tiltaksorienterte vannovervåkingen, foreligger det tilstrekkelig med data for å si noe om tilstanden i resipienten, jf. naturmangfoldloven § 8, og det er ikke behov for å benytte føre-var-prinsippet (§ 9).

De aktuelle resipientene til Bonden Grønthandel ligger i et område med marin leire, og leirdekningsforholdene i bekken/elva må derfor tas med i vurderingen av hva resipienten tåler. Totalfosforgrensen i leirpåvirket vassdrag er 80 µg/l. Dette tilsvarer en årlig tålegrense for totalfosfor på rundt 22 kg i Fossbekken. Beregninger viser at transporten av totalfosfor i Fossbekken oppstrøms utslippet fra Bonden Grønthandel er 7,2 kg per år, mens bedriftens utslipp er beregnet til 4,2 kg per år. Totalfosfor alene utløser dermed ikke behov for rensing av prosessavløpet.

For ortofosfat, som er oppløst biotilgjengelig fosfor, er grensen mellom god og moderat tilstand i leirvassdrag 10 µg/l PO_4^- . Dette vil si at Fossbekken kan tåle en belastning på 2,8 kg per år med denne bekkens vannføring. Prøver i Fossbekken tatt oppstrøms Bonden Grønthandel, viser et nivå av ortofosfat på 23 µg/l, tilsvarende 6,5 kg per år. Bekken har derfor et avlastningsbehov på 3,7 kg ortofosfat oppstrøms utslippet til virksomheten, og har ikke kapasitet til å ta imot ortofosfat i det hele tatt.

Bonden Grønthandels nåværende bidrag til ortofosfat i resipienten, er beregnet til 3,5 kg per år, ut ifra prøver tatt av bedriften, etter rensing i sedimentasjonsbasseng og rotorsieve. Beregningene ovenfor viser at det ikke er kapasitet i Fossbekken til utslipp av ortofosfat, heller ikke om utslippet renses med en viss andel. Tilsvarende beregninger for Sandeelva, rett oppstrøms utløpet av Fossbekken, antyder derimot at hovedelva har kapasitet til et utslipp av ortofosfat i denne størrelsen.

Når det gjelder organisk stoff (målt som TOC), opererer ikke vannforskriften med egne tilstandsgrenser for dette, men bruker biologiske parametere som indikatorer på eutrofi og nedslamming. Sammenlikning av Sandeelva oppstrøms alle kjente menneskeskapt utslipp (rett nord for grensa til Buskerud), og Sandeelva ved Foss, viser at denne elvestrekningen får tilført betydelige mengder organisk stoff. I lys av dette utgjør prosessavløpet fra Bonden Grønthandel kun en mindre andel, men kan likevel være av betydning i perioder med lav vannføring eller høye tilførsler. En stor samlet belastning på vassdraget, jf. naturmangfoldloven § 10, gjør det desto viktigere å redusere kilder som fører til eutrofiering. Den moderate tilstanden for påvekstalger og bunndyr, viser at tilførsler av både næringssalter og organisk stoff til Sandeelva må reduseres for å begrense, og helst reversere, eutrofieringen.

Virksomhetens planer om renseanlegg som gir 65 % rensing, anses av Fylkesmannen som nødvendig for at prosessavløpet skal kunne fortsette som direkteutslipp. Den skisserte renseløsningen er imidlertid ikke designet for å rense nitrogen. Beregninger viser at Sandeelva kan ha kapasitet til å ta imot nitrogen i de mengdene det er snakk om i prosessavløpet fra Bonden Grønthandel. Det er likevel noe usikkerhet rundt dette, med tanke på eutrofi-problemene vi kjenner til i elva. Ut ifra dagens kunnskap om resipient og utslippet, er det ikke satt krav til nitrogenrensing av prosessvannet, da dette ville innebære en relativt stor merkostnad for virksomheten. Derimot er utslippsgrensen for nitrogen satt på det nivået prøver av prosessvannet har vist, uten ytterligere rensing etter sedimentering og rotorsieve. Det er imidlertid alltid et mål at forurensninger skal reduseres så mye

som mulig. Vannovervåkingen i resipienten, som Bonden Grønhandel må få gjennomført av faglig kyndig konsulent, vil avdekke om den planlagte renseløsningen er tilstrekkelig. Etter noen år med overvåking kan det igjen bli aktuelt å vurdere effektene av de rensede utslippene og eventuelt behovet for ytterligere tiltak.

Med bakgrunn i at enkelte målinger av prosessvannet har vist pH-verdi under 4, er det satt krav om at pH holdes i intervallet mellom 6-8. Det anses som et mindre tiltak å eventuelt få nøytralisert prosessvannet i forbindelse med det planlagte renseanlegget.

Månedlige vannprøver av utslippsvannet som går til resipienten, vil dokumentere om utslippsgrensene i tillatelsen overholdes. EU oppgir, i et nylig publisert BREF-dokument¹ for virksomheter innen denne bransjen, hvilke nivåer som er mulig å komme ned til av totalfosfor, totalnitrogen, og suspendert stoff, med dagens tilgjengelige teknikker. EUs verdier er ikke bindende for Bonden Grønhandel, da produksjonskapasiteten ligger under grensen for å omfattes av EUs industriutslippsdirektiv. Dokumentet kan likevel være relevant i lys av prinsippet om at forurensninger skal begrenses så mye som mulig. Grenseverdiene i tillatelsen til Bonden Grønhandel er satt ut ifra hva bedriften har sagt de kan oppnå etter rensing, sammenholdt med hva som anses som mulig med best tilgjengelig teknologi. Det er også gjort en sammenlikning med utslippsnivåer som oppnås i avløpsrensaneanlegg, da det tidligere er oppgitt at rensesystemene til dels er sammenliknbare.

Støy

Det er satt støygrenser for virksomheten i tråd med regjeringens støyretningslinje T-1442, med skjerpet støygrense i tidsintervallet som defineres som *natt* (05.00 – 07.00), slik retningslinjen sier. Da det ikke er kjente naboklager på støy, og området også preges av støy fra veien like ved, vil Fylkesmannen eventuelt be om støyvurdering ved behov.

Avfall

Fylkesmannen ser det som positivt at skrell og avkapp fra poteter og grønnsaker blir benyttet til dyrefôr. Levering av jord til godkjent mottak, er i tråd med gjeldende regelverk.

Konklusjon

Dagens direkteutslipp fra Bonden Grønhandel til Fossbekken må opphøre, og utslippet må føres til Sandeelvas hovedløp. Før utslipp må prosessvannet renses for næringssalter og organisk stoff, og pH må stabiliseres. Vannovervåking vil om noen år vise om det er behov for ytterligere rensing av prosessavløpet, for å unngå å redusere tilstanden i resipienten.

Frister

Følgende frister er satt i tillatelsen:

Krav	Punkt i tillatelsen	Frist
System for energiledelse	8.1	1.6.2020
Måleprogram for utslippskontroll	11.3	1.6.2020
Rapportering av miljødata i Altinn	11.4	1.3. hvert år
Forslag til overvåkingsprogram	12.1	1.3.2020
Endelig overvåkingsprogram	12.1	1.4.2020
Data inn i databasen Vannmiljø	12.1	1.3. hvert år
Rapport for miljøovervåking (vann)	12.1	1.3. hvert år

¹ https://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/BREF/FDM/FDM_02-10-2018BW.pdf s. 649

Høringsinnspill

Vi ber om at eventuelle høringsinnspill sendes til Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, Postboks 2076, 3103 Tønsberg, eller på epost til fmvtpost@fylkesmannen.no innen fem uker.

Med hilsen

Ingvar Oland (e.f.)
fagsjef

Ailin Gundersen Aarnes
senioringeniør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 Høring - vilkår - tillatelse etter forurensningsloven for Bonden Grønhandel AS - Sande kommune

HØRING

Kopi:

BONDEN GRØNTHANDEL AS

Lærumveien 47

3074

SANDE I VESTFOLD

Mottakerliste:

Egil Reiersrud	Bølumgata 4	3073	SANDE I VESTFOLD
Geir Haukeland	Gamle Sørlandske 187	3073	SANDE I VESTFOLD
NORGES JEGER OG FISKEFORBUND VESTFOLD	Postboks 25	3291	STAVERN
Karen Tracy Reiersrud	Bølumgata 4	3073	Sande I Vestfold
FOSSCOMPANIET AS	Andorsrudveien 154	3039	DRAMMEN
Ellen K Borgen Pedersen	Lærumveien 28	3074	Sande I Vestfold
FOSS BRUK AS	Galleberg	3070	SANDE I VESTFOLD
Sylvia Iremark	Bølumgata 1	3073	Sande I Vestfold
HOLMESTRAND FUGLEFORENING	v/Kasper Andreassen Hagemannsveien 35	3080	HOLMESTRAND
MØLLA EIENDOM AS	Postboks 134	3071	SANDE I VESTFOLD
Magnus Heldal Helgesen	Lærumveien 40	3074	Sande I Vestfold
Hilde Irene Slevigen	Lærumveien 46	3074	Sande I Vestfold
Håkon K Røberg-Larsen	Bølumgata 1	3073	Sande I Vestfold
Simen Alexander Steindal	Seljeveien 27	0575	Oslo
FORUM FOR NATUR OG FRILUFTSLIV I VESTFOLD	Stadionveien 5	3214	SANDEFJORD
NATURVERNFORBUNDET I VESTFOLD	c/o Christopher C. Prydz Gallaher Vestvangveien 25	3212	SANDEFJORD
Småfiskern, v/Tom Sollie			
Magne Kronstad	Bølumgata 5	3073	SANDE I VESTFOLD
Mattilsynet	Postboks 383	2381	BRUMUNDDAL
BUSKERUD FYLKESKOMMUNE	Postboks 3563	3007	DRAMMEN
Geir Olai Jordanger	Lærumveien 32	3074	Sande I Vestfold
NORSK ORNITOLOGISK FORENING, AVD. VESTFOLD. DISTRIKTETS FUGLEVERNFORENING.	Postboks 162	3201	SANDEFJORD
Sande kommune	Postboks 300	3071	SANDE I VESTFOLD
VESTFOLD FYLKESKOMMUNE	Postboks 2163	3103	TØNSBERG
Vannområde Eikeren v/ vannområdekoordinator	Sendes på epost		
Calin Constantin Steindal	Seljeveien 27	0575	Oslo
FISKERIDIREKTORATET REGION SØR	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN
STATENS VEGVESEN	Postboks 8142 Dep	0033	OSLO
Laura Mittag	Bølumgata 5	3073	Sande I Vestfold
Ole Reidar Martinsen	Galleberggata 33	3073	Sande I Vestfold
Ann-Cathrin Hoff	Gamle Sørlandske 187	3073	Sande I Vestfold
FISKERLAGET SØR	Stenersgata 2	0184	OSLO